

Радєв Д.В.

здобувач наукового ступеня доктора філософії з економіки
Класичного приватного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7523-5013>

Radiev Dmytro

Recipient of the Doctor of Philosophy Degree in Economics
Classic Private University

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

CONCEPTUAL APPROACH TO THE INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY SECTOR IN UKRAINE

У статті запропоновано концептуальний підхід до інституціонального розвитку сектора цифрової економіки України, що передбачає формування та трансформацію інститутів сектора цифрової економіки шляхом розвитку та стимулювання споживання, впровадження та виробництва цифрових технологій на основі інструментальних рішень переходу економіки від «аналогової» до «цифрової», заходів щодо імплементації відповідних стимулів для «цифровізації» суспільно-економічного життя, кінцевою метою якого є отримання переваг і вигід у різноманітних сферах життя людини. Наведено сучасні негативні ефекти цифровізації суспільства. Доведено, що розвиток окремих елементів інституціонального середовища сектора цифрової економіки покликаний оптимізувати умови для розвитку суспільства та економіки на основі цифровізації, підвищити ефективність їх взаємодії. Визначено рівні проектування інституціонального середовища сектора цифрової економіки: інституціональний – як проектування соціо-політико-економічних умов розвитку інститутів цифрової економіки на основі розвитку цифрових продуктів і технологій; індивідуальний – як проектування функціонального місця цифрового продукту в життєвому просторі людини. Запропоновано нові вектори трансформацій інститутів та узагальнено інструментальні рішення для цифрової трансформації економіки України. Окреслено нові можливості розвитку та позитивні зміни у різних сферах суспільного життя: економічній, державній, соціальній.

Ключові слова: цифрова економіка, цифровізація, інститут, інституціональний розвиток, інституціональне середовище.

The article proposes a conceptual approach to the institutional development of the digital economy sector of Ukraine. The approach envisages the formation and transformation of institutions of the digital economy sector by motivating the consumption, implementation and production of digital technologies on the basis of instrumental solutions for the transition of the economy from "analog" to "digital", measures to implement appropriate incentives for the digitalization of socio-economic life. The ultimate goal is to obtain advantages and benefits in various spheres of human life. The article shows the current negative effects of digitalization of society. It is proved that the development of certain elements of the institutional environment of the digital economy sector is intended to optimize the conditions for the development of society and the economy based on digitalization, and to increase the efficiency of their interaction. The function of the mechanism of economic development is being transferred to institutions based on digital models and processes at all levels of the national economy. It is determined that the design of the institutional environment of the digital economy sector in the national space takes place at two levels: institutional and individual. At the institutional level, socio-political and economic conditions for the development of digital economy institutions are formed on the basis of the development of digital products and technologies. At the individual level, the functional place of a digital product in a person's living space is projected. New vectors of institutional transformations as the basis for the digitalization of Ukraine's economy are proposed: cultural digital imperative, digital technologies of economy 4.0, digital business and social environment; digital adaptation in the labor market, digital cooperation policy, digital knowledge, protection of the legal rights of subjects of the digital economy. The author summarizes the instrumental solutions for the digital transformation of Ukraine's economy, covering the key initiatives for the formation of motivations and needs for digital technologies in the domestic market: fiscal, investment, communication, technological, infrastructure, and educational. The author outlines new development opportunities and positive changes in various spheres of public life: economic, governmental, and social.

Keywords: digital economy, digitalization, institution, institutional development, institutional environment.

Постановка проблеми. В українському цифровому середовищі одночасно розгортаються два протилежні процеси. З одного боку, на міжнародному ринку збільшується кількість українських інформаційно-комунікаційних компаній (ІКТ-компаній) та зростають обсяги експорту послуг і технологій, наданих цими підприємствами. Масштабна «цифровізація» українськими ІКТ-компаніями іноземних економік забезпечує позитивні ефекти в економіці й суспільстві: зростають обсяги виробництва, збільшується ВВП, стимулюється залучення іноземних інвестицій, створюються робочі місця, підвищується попит на висококваліфікованих фахівців. Масштабна цифровізація за кордоном позитивно впливає на розвиток цифрової інфраструктури в Україні, масштабує успішні практики на національну економіку та надихає уряд і внутрішні компанії інвестувати в цифрові технології та інфраструктуру.

Одночасно, виявляється мінімальна цифровізація українськими ІКТ-компаніями вітчизняної економіки, що може спричинити потенційні негативні наслідки і виклики у довгостроковій перспективі:

- низька конкурентоспроможність. Компанії, які не інвестують в цифрові технології, можуть втрачати конкурентну перевагу, що знижує рівень продажу та ринкову частку;

- втрата можливостей ринку та розширення бізнесу через елементи інституту цифрової взаємодії, такі як електронна торгівля, мобільні додатки та інші інтернет-платформи, може обмежити їхню здатність до досягнення нових клієнтів та ринків;

- низька продуктивність та ефективність виробничих процесів, низька якість продукції та обслуговування через відсутність цифрових інструментів та автоматизації;

- втрата інвестицій. Інвестори можуть бути менше зацікавлені в компаніях, які не використовують сучасні цифрові технології, що призводить до обмеження доступу до фінансових ресурсів для розвитку бізнесу;

- недостатній рівень обслуговування клієнтів, оскільки сучасні споживачі часто очікують швидких та зручних онлайн-сервісів;

- низький рівень інновацій та обмежені можливості вдосконалення продуктів і послуг, з якими можуть стикатися підприємства без інвестування в цифрові технології.

Брак цифрових інструментів може призвести до відставання від глобальних технологічних та цифрових тенденцій, ускладнення інтеграції з міжнародними партнерами та втрати конкурентних переваг на світовому ринку. У підсумку прогнозованим наслідком такої динаміки суспільства стане відставання та зниження конкурентоспроможності економіки України з подальшим перетворенням на ресурсно-аграрну економіку. Саме тому перед українською науковою спільнотою постає завдання формування напрямів та інструментальних рішень розвитку сектора цифрової економіки України, у тому числі з використанням здобутків інституціональної теорії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблемні питання економічного розвитку окремих секторів економіки України з застосуванням інституціональної методології є предметом наукових пошуків Мащенко О. [1], Пустоварова А. [2], Ткаченко І., Штець Т. [3], Ткача А., Коломієць В., Фесенко М. [4], Шевчук Ж., Федорчук Н. [5]. Дослідженням цифрової трансформації економіки присвячено наукові праці Ляшенка В., Вишневського О. [6], Гусєвої О., Легомінової С. [7], Трохимець О., Головка О. [8] та інших вітчизняних та зарубіжних науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи значний науковий доробок дослідників, недостатньо дослідженими залишаються питання розвитку цифрової економіки у взаємозв'язку з іншими соціальними, культурними, політичними явищами у суспільстві. Актуальності набуває розробка концептуальних основ розвитку сектор цифрової економіки України на основі застосування положень інституціонального аналізу.

Метою статті є розроблення концептуального підходу до інституціонального розвитку сектора цифрової економіки України.

Виклад основних результатів дослідження.

Глибинному та швидкому переходу на «цифру» може сприяти розвиток елементів інституціонального середовища сектору цифрової економіки, за результатами якого цифрова економіка має стати основою добробуту українського суспільства та ключовим чинником процвітання України. Відображення в інституціональному середовищі всіх найважливіших інститутів цифрової економіки вказує на його складність і комплексність, а також визначає потенційні напрями перетворень в секторі цифрової економіки.

Розвиток ефективних інститутів інституціонального середовища цифрової економіки на правлений на подолання негативних ефектів цифровізації суспільства, оскільки важлива роль цифровізації як способу модернізації української економіки, не виключає її основні проблеми:

- витіснення традиційних технологічних процесів і науково-технічних інновацій;

- витіснення людини з промисловості, сільського господарства, сервісів. Вплив інформаційних технологій на сучасний глобальний ринок праці призводить до зміни його змісту і організації процесу з ймовірністю значного скорочення доступних робочих місць, появи цілого класу «зайвих» людей і професій, руйнування пенсійних і страхових механізмів захисту майбутнього;

- значне зменшення традиційних робочих місць; витіснення працівників низької і середньої кваліфікації, зниження кваліфікації виробничого персоналу; наростання безробіття, у тому числі в сфері інтелектуальної праці; структурний перерозподіл безробітних між галузями;

- поглиблення економічного розриву між споживачами послуг різного рівня залежно від можливості та спроможності використання інтелектуальних ресурсів; незбалансована можливість

доступу до будь-яких життєзабезпечуючих контентів в результаті нерівного доступу до цифрових технологій;

- диференціація країн і регіонів як результат різного рівня цифровізації. Швидше за все, цифровізація стане стратифікованою, а не однорідною;

- уповільнення зростання частки цифрової економіки у ВВП, зниження продуктивності у сфері виробництва цифрових технологій, уповільнення інвестування в їх розвиток, що стає тенденцією в низці промислово розвинених країн;

- посилення соціальної нерівності та витіснення традиційних економічних відносин, пов'язаних з соціальною орієнтацією економіки України; загострення соціальних суперечностей при масовому вивільненні працівників;

- зниження ступеня соціальної захищеності внаслідок розширення автономності учасників мережевої цифрової економіки;

- загроза безпеці окремої країни та світового суспільства, насамперед, кібер- і військово-промислової безпеці, у зв'язку з посиленням можливостей різноманітного тероризму (екологічного, політичного, військового, соціального); зростання ймовірності техногенних катастроф та технологічних збоїв;

- вихід вітчизняних ІТ-компаній з-під державного контролю та оподаткування;

- обмежені можливості конфіденційності даних;

- поява нових «оцифрованих» видів шахрайства (з криптовалютами, віртуальними цінностями, банківськими рахунками), інформаційно-цифрових маніпуляцій.

Метою цифрової трансформації економіки України стає досягнення переваг і вигід у різноманітних аспектах життя людини. «Цифровий простір України» – світ простір нових можливостей українців для кращого життя, роботи, творчості, навчання, відпочинку. Інституціональні трансформації направлені на удосконалення елементів архітектоники інституціонального середовища сектора цифрової економіки шляхом розбудови інституційних механізмів з метою вдосконалення організаційної підтримки пріоритетних видів економічної діяльності, інформаційної прозорості, забезпечення правового захисту тощо.

В основу розбудови концептуального підходу покладено візію, згідно якої політика у сфері «цифровізації» ставить у центр усього людей з їх потребами і можливостями, інтелектом, талантом і природним бажанням створювати [9, с. 4]. Цифрове суспільство інтенсивно та продуктивно використовує цифрові технології для власних потреб самореалізації, роботи, відпочинку, навчання, дозвілля кожної людини, а також для досягнення та реалізації спільних економічних, суспільних та громадських цілей [10]. Візія втілюється шляхом створення сектору цифрової економіки та часткової трансформації традиційних секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні з елементами цифрової економіки.

Основним завданням розвитку інституціонального середовища сектору цифрової економіки

стає адаптація його елементів до такого стану, який найефективніше забезпечить досягнення цілей. Адаптація може відбуватися за рахунок внутрішніх впливів з боку безпосередньо економічного агента та зовнішніх впливів через інструменти державного та громадського регулювання.

Інституціональне середовище генерує орієнтири відбору ефективних елементів з альтернативних форм економічної координації. Стимули і обмеження, задані економічними, соціальними, культурними, правовими інститутами, утворюють механізм саморегуляції середовища, для виконання функції інституціонального впорядкування взаємодії між елементами цього середовища. Правила гри, у вигляді системи нормативно-правових актів, регулюють відносини та створюють стимули для раціональної поведінки економічних агентів [4].

Інституціональні трансформації направлені на формування і розвиток можливостей сектору цифрової економіки в залежності від двох факторів: 1) відповідності інтересам власників капіталу для ефективної його діяльності, 2) відповідність потребам економіки для створення синергетичної цілісності всіх сфер діяльності.

Концептуальний підхід концентрується на розвитку та стимулюванні внутрішніх ринків споживання, впровадження та виробництва цифрової продукції. Реалізація відбувається за допомогою застосування відповідних стратегій – інструментів управлінського впливу на цифровий продукт, інститути цифрової економіки та відповідні інституції.

Проектування інституціонального середовища сектору цифрової економіки в національному просторі відбувається на двох рівнях. На інституціональному – як проектування соціо-політико-економічних умов розвитку інститутів цифрової економіки на основі розвитку цифрових продуктів і технологій; на індивідуальному – як проектування функціонального місця цифрового продукту в життєвому просторі людини. Розвиток інституціонального середовища цифрової економіки повинен базуватися на певних принципах, що забезпечують формування цивілізованих економічних відносин в суспільстві, давати імпульс для економічного зростання і підвищення добробуту населення.

Основу цифровізації економіки України становлять нові вектори трансформацій інститутів: культурний цифровий імператив (у тому числі створення підтримуючої підприємницької культури); цифрова економіка 4.0. (технологічний рівень, на якому представлені прогресивні технології); цифрове бізнес-соціум середовище – мережева (цифрова) готовність економіки та суспільства, що включає мережеву архітектуру, цифрову комунікацію, доступ до інвестицій і фінансів, цифровізацію підприємництва; цифрова адаптація на ринку праці – цифрові навички трудової сили та електронне лідерство; політика цифрової співпраці; цифрові знання – орієнтація на знання, представлені в цифровому вигляді; захист законних прав суб'єктів цифрової економіки.

З огляду на зазначене, інституціоналізація становлення та розвитку елементів цифрової економіки в Україні має зосередитись на реалізації наступних інструментальних рішень:

- заходи щодо імплементації відповідних стимулів для цифровізації суспільно-економічного життя, освіти, медицини тощо,

- стимулювання цифровізації виробничих процесів і застосування відповідних бізнес-моделей;

- заходи щодо розвитку інститутів держави (державного втручання і регулювання економіки) для використання сукупності регулюючих форм та методів монетарного і фіскального характеру (фіскальні ініціативи) і безпосередньо державного регулювання;

- заходи з вдосконалення ринкових механізмів: регулювання валютних курсів, процентних ставок, забезпечення стабільності на основі інфраструктури;

- інструменти створення та розвитку інституціональної інфраструктури діджиталізації економіки і суспільства (інструменти цифрової інфраструктури);

- інструменти набуття громадянами цифрових компетенцій;

- проекти цифровізації країни;

- інвестиційні ініціативи;

- комунікаційні ініціативи;

- освітні ініціативи та набуття цифрових компетенцій громадянами, всезагальна і неперервна цифрова освіта, підготовка фахівців в галузі цифрових технологій;

- заходи з подолання цифрової нерівності і забезпечення рівного доступу до цифрових послуг;

- інструменти боротьби з корупцією через цифровізацію економіки [5; 7; 8].

Подальший розвиток внутрішнього ринку ІКТ в Україні повинен відбуватися у напрямі усунення інституціональних бар'єрів, що перешкоджають цифровізації секторів економіки, з одночасним впровадженням потужних інструментів мотивації бізнесу до цифрової трансформації на основі трансформаційних ініціатив-ідей. Мотивами до цифрової трансформації стає здатність цифрових технологій підвищувати продуктивність та ефективність діяльності, на основі створення конкурентної переваги з новою якістю та цінністю. Результатами створення якісно нових конкурентних переваг стають загальнонаціональний економічний приріст, зростання ВВП, збільшення економічного ефекту, інтенсифікацію бізнес-діяльності, збільшення податкових надходжень, оздоровлення грошово-кредитної системи, збільшення обсягу інвестицій тощо.

Механізми розвитку цифрової економіки реалізуються в різних галузях через відповідні інструменти, зокрема: місцеві і державні інвестиції; податкові пільги для суб'єктів різного рівня: окремих осіб, підприємств, громад; пряма фінансова підтримка; розвиток інфраструктури; фандрайзинг; спонсорські механізми участі; державно-приватне партнерство; стандартизація якості життя [1; 3; 6].

Такий підхід до формування інституціонального середовища сектору цифрової економіки України може створити нові можливості та забезпечити низку позитивних змін у розвитку економіки України [2; 11]. Ефективні технологічні рішення дозволяють прискорювати робочі процеси та оптимізувати використання ресурсів. Підвищення ефективності бізнес-процесів також може відбуватися за рахунок оптимізації витрат суб'єкта господарської діяльності, скорочення тривалості бізнес-процесів, скорочення обсягів запасів виробничих та фінансових ресурсів, розширення он-лайн робочих місць, синхронізації потоків потрібної інформації, швидкості реагування на мінливе зовнішнє середовище тощо. Розвиток цифрової економіки призводить до створення додаткових та принципово нових робочих місць у галузях інформаційних технологій, цифрового маркетингу, аналітики даних, кібербезпеки, інтернету речей, штучного інтелекту. Цифрові технології дозволяють створювати нові моделі бізнесу, включаючи платформи обслуговування на основі хмарних технологій, спільноти та ринки для обміну ресурсами.

Ефективне інституціональне середовище сектору цифрової економіки має забезпечити розвиток держави (державних послуг) шляхом синхронізації державних даних на всіх рівнях, забезпечення прозорості місцевих та державних бюджетів, удосконалення процесу збору статистичної інформації, підвищення якості державних електронних сервісів, удосконалення інструментів е-демократії, гармонізації сервісів електронної ідентифікації. Цифрова трансформація адміністративних процесів та послуг сприяє підвищенню їх ефективності, зниженню корупційної складової частини через усунення людського фактору у системі відносин контрагентів.

Формування і функціонування ефективного інституціонального середовища сектору цифрової економіки направлено на появу та/або накопичення позитивних явищ у напрямі розвитку людиноорієнтованого суспільства. Цифрові технології покращують зручність для споживачів, підвищують можливості логістичних ланцюгів та маркетингового просування товарів, доступність їх для проміжного та кінцевого споживачів. Електронна комерція, онлайн-платіжні системи та цифрові сервіси забезпечують споживачам зручні інструменти для покупок та отримання послуг. Розвиток технологічних платформ змінює особисте та професійне середовище працівників та знижує бар'єри для бізнесу та приватних осіб для отриманні прибутку. Відбувається переформатування змісту усіх галузей у напрямі формування компетенцій та якостей для цифрового суспільства. Інноваційні галузі, що вимагають спеціалізованої експертизи, сприяють формування принципово нових кваліфікаційних навичок у працездатних осіб.

Висновки. Метою цифрової трансформації економіки України стає досягнення переваг і вигід у різноманітних аспектах життя людини. Візія цифровізації концентрується на людині з її потребами і можливостями, інтелектом, талантом і при-

родним бажанням створювати. Візія реалізується шляхом розбудови сектору цифрової економіки та часткової трансформації традиційних секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні з елементами цифрової економіки.

Концептуальний підхід концентрується на розвитку та стимулюванні внутрішніх ринків споживання, впровадження та виробництва цифрових продуктів. Розвиток окремих елементів інституціонального середовища сектору цифрової економіки покликаний оптимізувати умови для розвитку рівнів суспільства та економіки на основі цифровізації, підвищити ефективність їх взаємодії, а також впровадити перехід функції механізму розвитку економіки до інститутів, заснованих на цифрових моделях і процесах на всіх рівнях національної економіки.

Основу цифровізації економіки України становлять нові вектори трансформації інститутів: культурний цифровий імператив, цифрові технології економіки 4.0, цифрове бізнес-соціум середовище; цифрова адаптація на ринку праці, політика цифрової співпраці, цифрові знання, захист законних прав суб'єктів цифрової економіки. Інструментальні рішення цифрової трансформації економіки України з акцентуванням на внутрішньому ринку включають у себе ключові ініціативи формування на внутрішньому ринку мотивацій та потреб у цифрових технологіях: фінансові, інвестиційні, комунікаційні, технологічні, інфраструктурні, освітні.

Цифровізація як платформа економічного зростання з використанням цифрових технологій передбачає розвиток та трансформацію інститутів сектору цифрової економіки шляхом мотивування виробництва, впровадження та споживання цифрових технологій на основі інструментальних рішень переходу економіки від «аналогової» до «цифрової», заходів щодо імплементації відповідних стимулів для «цифровізації» суспільно-економічного життя, кінцевою метою якої є отримання переваг і вигід у різноманітних сферах життя.

Економічні досягнення, такі як підвищення ВВП за рахунок реалізації цифрових технологій, переорієнтація та використання технологічних можливостей застарілих виробництв, активізація усіх процесів продукування різноманітних цифрових інновацій, вважаємо лише проміжним здобутком цифрової економіки. Візія цифрової трансформації ставить у центр усього людину, яка отримує підвищення якості життя шляхом: вирішення соціальних та економічних проблем, поліпшення якості інфраструктури соціального забезпечення та якості соціальних послуг через прозорість та адресність соціальної допомоги, максимальне врахування власних потреб в отриманих товарах і послугах, подолання регіональних комунікаційних перешкод, зростання справедливості розподілу прибутку тощо.

Бібліографічний список:

1. Покатаєва (Мащенко) О.В. Інноваційний вектор модернізації національної економіки: проблеми і ресурси. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2013. № 3 (72). С. 28–32.

2. Пустоваров А.І. Теоретичні засади процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 54. С. 254–260.
3. Ткаченко І.П., Штець Т.Ф. Інституціональне забезпечення державного регулювання розвитку сектору цифрової економіки: необхідність та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 59. С. 23–28. DOI: <https://doi.org/10.32843/infract59-4>.
4. Tkach, A., Kolomiets, V., & Radieva (Fesenko), M. Institutional Platforms of the Transformation of the Economy. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. № 5(2). P. 226–233. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-226-233>.
5. Шевчук Ж.А., Федорчук Н.В. Проблеми розвитку інституціонального середовища в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Випуск 6. Частина 3. С. 141–144.
6. Ляшенко В.І., Вишневський О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ, 2018. 252 с.
7. Гусева О.Ю., Легомінова С.В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1. С. 33–39.
8. Trokhymets O.I., Holovko O.P. Development of national economy in the context of information and digitalization processes. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-147-6/111-128> (дата звернення: 10.05.2023).
9. Цифрова адженда України – 2020 (“Цифровий порядок денний” – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти “цифровізації” України до 2020 року. HITECH office. Грудень 2016. 90 с. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
10. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. 2018. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
11. Shaposhnykov K., Kochubei O., Grygor O., Protsenko N., Vyshnevska O. & Dzyubina A. Organizational and Economic Mechanism of Development and Promotion of IT Products in Ukraine. *Estudios de economia aplicada*. 2021. № 39 (6). DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i6.5264> (дата звернення: 10.11.2023).

References:

1. Pokataieva (Maschenko) O.V. (2013) Innovatsijnyj vektor modernizatsii natsional'noi ekonomiky: problemy i resursy [Innovative vector of national economy modernization: problems and resources]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, no.3 (72), pp. 28–32.
2. Pustovarov A.I. (2020) Teoretychni zasady protsesu tsyfrovoy transformatsii upravlinnia rozvytkom natsional'noi ekonomiky [Theoretical foundations of the process of digital transformation of national economic development management]. *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vyp. 54, pp. 254–260.
3. Tkachenko I.P., Shtets T.F. (2021) Instytutsional'ne zabezpechennia derzhavnogo rehuliuвання rozvytku sektoru tsyfrovoy ekonomiky: neobkhdnist' ta napriamy vdoskonalennia [Institutional Support for the State Regulation of the Development of the Digital Economy Sector: the Need for and Directions for Improvement]. *Infrastruktura rynku*, vyp. 59, pp. 23–28. DOI: <https://doi.org/10.32843/infract59-4>
4. Tkach A., Kolomiets V. & Radieva (Fesenko) M. (2019) Institutional Platforms of the Transformation of the Economy. *Baltic Journal of Economic Studies*, no. 5(2), pp. 226–233. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-226-233>
5. Shevchuk Zh.A., Fedorchuk N.V. (2016) Problemy rozvytku instytutsional'noho seredovyscha v Ukraini [Problems of Development of the Institutional Environment in

- Ukraine]. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vyp. 6, ch. 3, pp. 141–144.
6. Liashenko V.I., Vyshnevskiy O.S. (2018) *Tsyfrova modernizatsiia ekonomiky Ukrainy yak mozhlyvist proryvnoho rozvytku: monohrafiia* [Digital Modernization of Ukraine's Economy as an Opportunity for Breakthrough Development: monograph]. Kyiv, 252 p. (in Ukrainian)
  7. Husieva O.Yu., Lehominova S.V. (2018) Didzhitalizatsiia – yak instrument udoskonalennia biznes-protsesiv, yikh optymizatsiia [Digitalization as a tool for improving business processes and optimizing them]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 1, pp. 33–39.
  8. Trokhymets O.I., Holovko O.P. Development of national economy in the context of information and digitalization processes. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-147-6/111-128> (accessed May 10, 2023).
  9. HITECH office (December, 2016) *Tsyfrova adzhenda Ukrainy – 2020* ("Tsyfrovyj poriadok dennyj" – 2020). Kontseptual'ni zasady (versiia 1.0). Pershocherhovi sfery, initsiatyvy, proekty "tsyfrovizatsii" Ukrainy do 2020 roku [Digital Agenda of Ukraine – 2020 ("Digital Agenda – 2020"). Conceptual Framework (version 1.0). Priority Areas, Initiatives, and Projects for the "Digitalization" of Ukraine by 2020]. 90 p. Available at: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (in Ukrainian)
  10. Ukrainskyi instytut maibutnoho (2018) *Ukraina 2030E – kraina z rozvynutoiu tsyfrovou ekonomikou* [Country 2030e – country with developed digital economy]. Available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (in Ukrainian)
  11. Shaposhnykov K., Kochubei O., Grygor O., Protsenko N., Vyshnevskya O. & Dzyubina A. (2021) Organizational and Economic Mechanism of Development and Promotion of IT Products in Ukraine. *Estudios de economia aplicada*, no. 39 (6). DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i6.5264> (accessed November 10, 2023).